

A 1685/presidiet

Käsittelijä Puheenjohtajisto

Puheenjohtajiston mietintö, joka koskee
**jäsenehdotusta kaikkien Pohjoismaiden kansalliskielten hyväksymisestä
Pohjoismaiden neuvoston virallisiksi työkieliksi**

Ehdotus

Puheenjohtajisto ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto päättää,

että kaikilla jäsenillä on mahdollisuus tehdä jäsenehdotuksia omalla kielellään.*että* skandinaavisilla kielillä olevat pöytäkirjat käännetään suomeksi ja islanniksi.*että* neuvoston sihteeristölle annetaan tehtäväksi selvittää, onko Pohjoismaiden neuvoston kokousaineistoa ja kokousrakennetta koskevia työskentelytapoja mahdollista yksinkertaistaa, ja tehdä sitä koskevia ehdotuksia.*että* työjärjestyksestä ja työkielten aseman tulkintaa koskeva kysymys osoitetaan puheenjohtajistolle ja otetaan käsittelyyn Pohjoismaiden neuvoston 70. istunnossa Osllossa vuonna 2018.**Taustaa**

Suomen ja Islannin valtuuskunnat ovat ehdottaneet,

että Pohjoismaiden neuvoston työjärjestyksen 74 § muutetaan niin, että suomi ja islanti lisätään työjärjestykseen Pohjoismaiden neuvoston virallisiksi työkieliksi norjan, ruotsin ja tanskan rinnalle.

Pohjoismaiden neuvosto perustettiin vuonna 1952, ja vuoteen 1976 saakka norjaa, ruotsia ja tanskaa käytettiin neuvoston virallisessa työssä.

Vuoden 1976 istunnossa pidettiin ensimmäinen suomenkielinen puheenvuoro, ja samana vuonna Pohjoismaiden neuvosto päätti, että neuvoston työssä tarjotaan mahdollisuuksien mukaan simultaanitulkkaus vuodesta 1977 lähtien, edellyttäen että tämä tapahtuu laadullisesti luotettavalla tavalla.

Päätös tehtiin vuonna 1975 laaditun jäsenehdotuksen A 460/j pohjalta, jonka Suomen ja Islannin jäsenet allekirjoittivat. Ehdotuksena oli käyttää simultaanitulkkausta neuvoston istun- tokokouksissa ja valiokuntatyössä. Ehdotuksessa ei tarkennettu, mistä kielistä oli kyse.

Jäsenehdotus lähetettiin lausunnolle kansallisiin valtuuskuntiin, puheenjohtajiston sihteeristö kirjoitti muistion simultaanitulkkauksen käytännön mahdollisuuksista ja Pohjoismaiden neuvoston juridinen valiokunta laati ehdotuksesta mietinnön. Mietinnössä kehoitettiin järjestämään suomen ja ruotsin, norjan sekä tanskan välille ensisijaisesti neuvoston istunnoissa. Lisäksi viitattiin puheenjohtajiston sihteeristön muistioon, jossa kehoitettiin harkitsemaan huolellisesti, olisiko norjan, ruotsin ja tanskan välillä välttämätöntä järjestää tulkkaus muun muassa kielten yhteinen alkuperä ja samankaltaisuus huomioiden.

Lopputulos oli se, että vuodesta 1977 vuoteen 1987 tulkkaus järjestettiin suomen ja skandinaavisten kielten välillä Pohjoismaiden neuvoston istunnoissa ja että vuodesta 1987 lähtien tulkkaus otettiin käyttöön myös neuvoston valiokuntakokousten yhteydessä.

1990-luvulla Pohjoismaiden neuvoston istuntojen tulkkausta laajennettiin: vuonna 1991 otettiin käyttöön englannin, vuonna 1996 islannin ja vuonna 1998 venäjän tulkkaus.

Tanskalla, norjalla ja ruotsilla oli yhä vahva asema Pohjoismaiden neuvoston työssä, mutta neuvoston asiakirjoissa eli Helsingin sopimuksessa tai Pohjoismaiden neuvoston työjärjestyksessä ei virallisesti säädetty, mikä tai mitkä olivat sen työkieliä.

Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi vuonna 1998 suosituksen 22/1998, jossa se muun muassa suositti Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se toteuttaisi ne päätavoitteet, osatavoitteet ja toimenpide-ehdotukset, jotka käyvät ilmi samana vuonna annetusta pohjoismaista kielipolitiikkaa koskevasta ministerineuvoston ehdotuksesta B 177/nord. Yksi sen päätavoitteista oli, että skandinaaviset kielet muodostaisivat jatkossakin pohjoismaisen yhteistyön yhteiset puitteet.

Suositus 22/1998 perustui myös jäsenehdotukseen A 1182/nord, joka koski toimenpiteitä, joilla vahvistettaisiin Pohjoismaiden pienimpiä kieliä. Samana vuonna esitetyn ehdotuksen takana oli Färsaarten ja Ruotsin valtuuskunnan jäseniä.

Vuonna 2002 Pohjoismaiden neuvosto antoi suosituksen 33/2002, jossa neuvosto muun muassa suositti Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se loisi päävastuussa olevan toimielimen, jolla on vastuu pohjoismaisesta kieliyhteisöstä ja varmistaa, että kyseinen toimielin laati toimintasuunnitelman, josta kävisi ilmi, miten pohjoismaista kieliyhteisöä voitaisiin vaalia ja kehittää tulevaisuudessa.

Samana vuonna neuvosto hyväksyi suosituksen 34/2002, jossa neuvosto suositti Pohjoismaiden hallituksille muun muassa, että ne turvaisivat sekä skandinaavisten kielten että Länsi-Pohjolan kielten ja suomen kielen taidot koulujen opetussuunnitelmien avulla.

Sekä suositus 33/2002 että suositus 34/2002 perustuivat jäsenehdotukseen A 1279/kultur, joka koski pohjoismaisen kieliyhteisön vaalimista. Ehdotuksen teki alun perin sosiaalidemokraattinen ryhmä vuonna 2001.

Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi vuonna 2003 suosituksen 26/2003, joka koski pohjoismaisten kielten menettämää jalansijaa. Siinä Pohjoismaiden neuvosto suositti Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se laatisi ministerineuvoston ehdotuksen siitä, miten pohjoismaisesta kielipolitiikasta voitaisiin huolehtia kansainvälisyyden lisääntyessä ja jotta voitaisiin tukea pohjoismaisia kieliä käyttöaloiltaan kattavina ja yhteiskunnan toimintaa ylläpitävinä kielinä. Suositus perustui jäsenehdotukseen A 1321/kultur, jonka laativat samana vuonna alun perin keskiryhmän jäsenet.

Vuonna 2006 Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi ministerineuvoston ehdotukseen B 245/kultur perustuvan suosituksen 23/2006, joka koski pohjoismaista kielipoliittista julistusta. Pohjoismaiden neuvosto suositti Pohjoismaiden ministerineuvostolle, että se toteuttaa ehdotuksen. Ministerineuvoston ehdotuksen mukaan pohjoismaista yhteistyötä tehdään jatkossakin skandinaavisilla kielillä, eli tanskaksi, norjaksi ja ruotsiksi.

Suomen valtuuskunta lähetti vuonna 2008 Pohjoismaiden neuvostolle ja Pohjoismaiden ministerineuvostolle kirjeen suomen kielen asemasta virallisessa pohjoismaisessa yhteistyössä ja käännöstarpeesta. Kirjeessä valtuuskunta vetosi Pohjoismaiden neuvoston johtajaan ja ministerineuvoston pääsihteerin, jotta nämä pitäisivät huolen siitä, että Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto tarjoavat riittävien kielipalvelujen avulla suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet osallistua pohjoismaiseen yhteistyöhön. Kirjeessä todettiin, että suomalaisten tasavertainen osallistuminen olisi mahdollista vain siinä tapauksessa, että asiakirjat olisivat suomen kielellä. Se olisi vähimmäisvaatimus, ellei haluttaisi siirtyä Euroopan unionissa käytettävään järjestelmään, jossa kaikki voivat käyttää omaa äidinkieltään.

Pohjoismaiden neuvoston johtajan ja Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteerin yhteisestä vastauksesta käy ilmi, että vaikka Helsingin sopimuksessa ei olekaan säädetty työkielistä, käytäntö oli se, että skandinaavisia kieliä eli norjaa, ruotsia ja tanskaa käytettiin molempien sihteeristöjen työkielinä. Lisäksi Pohjoismaiden neuvosto oli vuonna 2006 puoltanut Pohjoismaiden ministerineuvoston Pohjoismaista kielipoliittista julistusta, josta kävi ilmi, että pohjoismaista yhteistyötä tehtäisiin jatkossakin skandinaavisilla kielillä.

Lisäksi viitattiin siihen, että neuvoston ja ministerineuvoston kokouksissa käytettiin norjaa, ruotsia ja tanskaa ja että suomen ja islannin tulkkaus järjestettiin tarvittaessa. Vastauskirjeessä todettiin myös, ettei suunnitteilla ollut leikata käännöskuluista tai suomalaisista viroista.

Pohjoismaiden neuvoston uusi työjärjestys astui voimaan vuonna 2012. Siinä on uusi kieliä koskeva pykälä:

§ 70 Kielet

Pohjoismaiden kieliä pidetään yhdenvertaisina neuvoston kokouksissa. Työkielet ovat norja, ruotsi ja tanska. Tarvittaessa järjestetään tulkkaus suomeksi ja suomesta sekä islanniksi ja islannista. Tärkeät asiakirjat on käännettävä Pohjoismaiden kielille.

Kuluneen kymmenen vuoden aikana suomen tulkkausta on tarvittu säännöllisesti useimmissa Pohjoismaiden neuvoston valiokuntakokouksissa. Islannin tulkkausta on tarvittu vuodesta 2013 lähtien säännöllisesti useimmissa neuvoston valiokuntakokouksissa.

Huhtikuussa 2016 Islannin valtuuskunta tiedusteli, olisiko Pohjoismaiden neuvoston kokousaineistosta mahdollista saada islanninkieliset käännökset.

Puheenjohtajisto käsitteli kesäkuussa 2016 kysymystä siitä, mitä maksaisi, jos Pohjoismaiden neuvoston kaikkien kokousten koko kokousmateriaali käännettäisiin islanniksi ja suomeksi ja kaikissa kokouksissa olisi islannin ja suomen tulkkaus. Viestintäosasto tiedotti kokouksessa suomen ja islannin käänös- ja tulkkausikäytännöistä ja -kuluista.

Lokakuussa 2016 Suomen valtuuskunta ja Islannin valtuuskunta laativat jäsenehdotuksen A 1685/presidiet, joka koskee kaikkien Pohjoismaiden kansalliskielten hyväksymistä Pohjoismaiden neuvoston virallisiksi työkieliksi.

Ehdotus oli Pohjoismaiden neuvoston 68. istunnon esityslistalla Kööpenhaminassa, mutta kyseistä kohtaa ei ehditty käsitellä kokouksessa.

Kysymystä käsiteltiin 28. marraskuuta 2016 Keflavíkissa, Islannissa pidetyssä kokouksessa. Viestintäosasto antoi tuolloin Pohjoismaiden neuvoston tulkkauksiin ja käännöksiin liittyvää lisätietoa jatkona Schleswigin kesäkuun kokouksen tiedonannolle.

Pohjoismaiden neuvoston tarkistettu työjärjestys astui voimaan tammikuussa 2017. Aiemmin mainittu § 70 on säilynyt sisällöltään muuttumattomana, mutta sen numeroksi on vaihtunut § 74.

Puheenjohtajisto käsitteli jäsenehdotusta A 1685/presidiet 25. tammikuuta 2017 Oslissa. Siellä puheenjohtajisto päätti lähettää ehdotuksen lausuntokierrokselle kansallisiin valtuuskuntiin sekä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokuntaan.

Puheenjohtajisto käsitteli jäsenehdotusta 28. kesäkuuta Ahvenanmaan Silverskärissä. Siellä puheenjohtajisto päätti lykätä asian käsittelyä, jotta ne, jotka mahdollisesti halusivat esittää vaihtoehtoisen ehdotuksen jäsenehdotusta koskevassa mietinnössä olevalle päätösehdotukselle, saivat mahdollisuuden valmistella sitä.

Suomen ja Islannin valtuuskunnat muotoilivat vaihtoehtoisen päätösehdotuksen puheenjohtajiston kokoukseen, joka pidettiin 20. syyskuuta Reykjavíkissa. Kokouksessa puheenjohtajisto äänesti mietinnön ja vaihtoehtoisen ehdotuksen välillä. Äänestyksen tulos oli 6 ääntä mietinnön puolesta ja 5 ääntä vaihtoehtoisen ehdotuksen puolesta.

Lausuntokierros

Jäsenehdotus A 1685/presidiet lähetettiin lausuntokierrokselle kansallisiin valtuuskuntiin sekä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokuntaan. Lausunnot saatiin Suomen, Islannin, Nor-

jan, Ruotsin ja Tanskan valtuuskunnilta sekä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa - valiokunnalta.

Puheenjohtajiston näkemykset

Puheenjohtajiston Keflavíkin, Oslon, Silverskärin ja Reykjavíkin kokouksissa käydyissä keskusteluissa sekä Pohjoismaiden valtuuskuntien ja Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa - valiokunnan lausunnoissa on tuotu esiin erityisesti tietyt näkökohdat.

Demokratia Tämä koskee demokraattisia periaatteita, eli että pohjoismaisten äänestäjien tulee olla edustettuina yhtäläisesti ja että pohjoismaisilla kielillä tulee olla yhtäläinen arvo.

Yhdenvertaisuus Tässä on kyse yhdenvertaisuusperiaatteista, eli että kaikilla tulee olla samat mahdollisuudet toimia suullisesti ja kirjallisesti omalla kielellään ja että kaikilla Pohjoismaiden kansalaisilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet saada töitä Pohjoismaiden neuvoston sihteeristöstä.

Pohjoismainen yhteenkuuluvuus Tämä koskee sitä, että jäsenet voivat kommunikoida toistensa kanssa omilla pohjoismaisilla kielillään, mikä on vahvuus ja millä on suuri symboliarvo. Tämä menetettäisiin, jos siirryttäisiin käyttämään englantia työkielenä.

Talous Tässä on kyse Pohjoismaiden neuvoston budjetista: on mietittävä, halutaanko sitä kasvattaa tai tehdä nykyisen budjetin puitteissa uudelleenpriorisointeja, jotta voidaan kattaa kääntämisestä koituvat lisäkulut.

Käytännön ratkaisut Tässä on kyse siitä, onko käytännössä toivottavaa, että Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston sihteeristön työ organisoidaan ja toteutetaan usealla kielellä.

Puheenjohtajisto pitää edellä mainittuja näkökohtia tärkeinä ja toteaa niiden vaikuttavan toisiinsa.

Puheenjohtajisto toteaa myös, että skandinaaviset kielet ovat ja tulevat olemaan useimpien Pohjoismaiden neuvoston jäsenten omia kieliä. Kun tehdään laskelma valtuuskuntien jäsenten pohjalta, voidaan todeta, että noin kaksi kolmasosaa eli yhteensä 87 jäsenestä noin 60 puhuu jotakin skandinaavista kieltä äidinkielenään.

Puheenjohtajisto pitäisi valitettavana, jos Pohjoismaiden neuvostossa siirryttäisiin käyttämään pelkästään englantia. Siinä tapauksessa painotettaisiin eniten taloutta ja käytännön ratkaisuja ja vähemmän pohjoismaista yhteenkuuluvuutta. Sen sijaan puheenjohtajisto katsoo, että pohjoismaisten kielten käyttämisellä on suuri symboliarvo.

Puheenjohtajisto haluaa, että Pohjoismaiden neuvosto jatkaa vain skandinaavisten kielten eli norjan, ruotsin ja tanskan käyttämistä työkielinä.

Samanaikaisesti on painotettava demokratian ja yhdenvertaisuuden tärkeyttä. Puheenjohtajisto haluaa edistää suomen ja islannin aseman parantamista. Siksi kaikilla jäsenillä tulee olla

mahdollisuus tehdä jäsenehdotuksia omalla kielellään, ja skandinaavisilla kielillä olevat kokouspöytäkirjat tulee käntää suomeksi ja islanniksi, jotta kaikilla on mahdollisuus valmistautua kokouksiin. Tämä merkitsisi noin 400 000 Tanskan kruunun lisäkuluja vuodessa.

Puheenjohtajisto haluaa tässä yhteydessä antaa neuvoston sihteeristölle tehtäväksi myös selvittää, onko Pohjoismaiden neuvoston kokousaineistoa ja -rakennetta koskevia työskentelytapoja mahdollista yksinkertaistaa, ja tehdä sitä koskevia ehdotuksia.

Reykjavikissa 20. syyskuuta 2017

Britt Lundberg (ÅC)

Hans Wallmark (M)

Michael Tetzschner (H)

Phia Andersson (S)

Rigmor Andersen Eide (KrF)

Sonja Mandt (A)

Varauma

Suomen ja Islannin valtuuskunnat esittävät varauman mietintöön ja kannattavat vaihtoehtoisista ehdotusta:

Pohjoismaiden neuvosto päättää,

että Pohjoismaiden neuvoston työjärjestyksen 74 § muutetaan niin, että suomi ja islanti lisätään työjärjestykseen Pohjoismaiden neuvoston virallisiksi työkieliksi norjan, ruotsin ja tanskan rinnalle, jolloin pykälän sanamuoto on seuraava:

”§ 74 Kielet

Pohjoismaiden kieliä pidetään yhdenvertaisina neuvoston kokouksissa. Työkielet ovat norja, ruotsi, tanska, suomi ja islanti. Tarvittaessa järjestetään tulkkaus suomeksi ja suomesta sekä islanniksi ja islannista. Tärkeät asiakirjat on käännettävä Pohjoismaiden kielille.”

että kaikilla jäsenillä tulee olla mahdollisuus tehdä jäsenehdotuksia omalla kielellään.

että kaikki Pohjoismaiden neuvoston elinten kokouspöytäkirjat tulee käntää suomeksi ja islanniksi.

että tulkkaus- ja käännöskulut eivät saa nousta viiden seuraavan vuoden aikana muissa kuin kahdessa aiemmin mainitussa konkreettisessa tapauksessa.

että tilannetta arvioidaan neljän vuoden sisällä.

että neuvoston sihteeristölle annetaan tehtäväksi selvittää mahdollisuuksia yksinkertaistaa Pohjoismaiden neuvoston kokousaineistoa ja -rakennetta koskevia työskentelytapoja ja tehdä sitä koskevia ehdotuksia.

Tämän varauman hyväksyminen tarkoittaisi sitä, ettei tulkkauksen tai käännösten määrä tule lisääntymään seuraavan viiden vuoden aikana, paitsi aiemmin mainituissa konkreettisissa tapauksissa. Tämä tarkoittaa, etteivät Pohjoismaiden neuvoston tulkkaus- ja käännöskulut tule

kasvamaan kyseisenä aikana, paitsi aiemmin mainituissa konkreettisissa tapauksissa. Tilannetta arvioidaan neljän vuoden sisällä. Päätöksestä ei synny taloudellisia seurauksia viiden tulevan vuoden aikana, paitsi koskien niitä toimenpiteitä, joista on jo sovittu, minkä lisäksi asialla on erittäin suuri periaatteellinen merkitys.

Suomen ja Islannin valtuuskunnat korostavat demokratian ja yhdenvertaisuuden tärkeyttä Pohjoismaiden neuvoston työssä, minkä vuoksi neuvoston tulee hyväksyä kaikkien Pohjoismaiden kansalliskielet Pohjoismaiden neuvoston virallisiksi työkieliksi.

Valtuuskunnat ovat sitä mieltä, että kaikilla jäsenillä tulee olla mahdollisuus tehdä jäsenehdotuksia omalla kielellään ja että kaikki pöytäkirjat Pohjoismaiden neuvoston elinten kokouksista tulee kääntää suomeksi ja islanniksi.

Suomen ja Islannin valtuuskunnat haluavat tässä yhteydessä antaa neuvoston sihteeristölle tehtäväksi selvittää mahdollisuuksia yksinkertaistaa Pohjoismaiden neuvoston kokousaineistoa ja -rakennetta koskevia työskentelytapoja ja tehdä sitä koskevia ehdotuksia.

Reykjavikissa 20. syyskuuta 2017

Erkki Tuomioja (sd)

Mikkel Dencker (DF)

Oddný G. Harðardóttir (A)

Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Wille Rydman (kok.)